

KRØP
PEN
PEN

VERNER MØLLER

TÆN
KE
PAU
SE
R

KROPPEN

Viden i verdensklasse

»fremragende«

Jørgen Carlsen,
Kristeligt Dagblad

»genialt«

Johs. Nørregaard Frandsen,
Kulturkontoret P1

»sjældent visionært«

Rune Engelbreth Larsen,
Politiken

[INDHOLD](#)

Tænkepauser 1

FRIHED

af Hans-Jørgen Schanz

Tænkepauser 2

NETVÆRK

af Jens Mogens Olesen

Tænkepauser 3

MONSTRE

af Mathias Clasen

Tænkepauser 4

TILLID

af Gert Tinggaard Svendsen

Tænkepauser 5

LIVSHISTORIEN

af Dorthe Kirkegaard Thomsen

Tænkepauser 6

FJENDSKAB

af Mikkel Thorup

Tænkepauser 7

FOLK

af Ove Korsgaard

Tænkepauser 8

DANMARK

af Hans Hauge

Tænkepauser 9

NATUR

af Rasmus Ejrnæs

Tænkepauser 10

VREDE

af Thomas Nielsen

Tænkepauser 11

MYRER

af Hans Joachim Offenbergh

Tænkepauser 12

POSITIV PSYKOLOGI

af Hans Henrik Knoop

Tænkepauser 13

KROPPEN

af Verner Møller

Tænkepauser 14

KÆRLIGHED

af Anne Marie Pahuus

Se mere på www.tænkepauser.dk

Her finder du også gratis lydbøger og e-bøger

Dette materiale er ophavsretsligt beskyttet og må ikke videregives

KRØP P EN

VERNER MØLLER

TÆN
KE
PAU
SE
R

[INDHOLD](#)

KROPPE

Tænkepauser 13

© Verner Møller 2013

Omslag og tilrettelægning: Trefold

Ebogsproduktion: [Narayana Press](#)

ISBN 978 87 7124 196 9

Tænkepauser

– viden til hverdagen

af topforskere fra

AARHUS
UNIVERSITET

Diskuter bogen på litteratursiden.dk,

og find mere materiale på

dr.dk/taenkepauser

[INDHOLD](#)

INDHOLD

KROPPEN
ER
MIN?
6

PORNO
OG
PROSTITUTION
17

KØDMARKEDET
35

DE
ANDRES
SKØNHED
42

EFTER
UNGDOMSOPRØRET:
KOSMETISK
KIRURGI
49

KROPPEN ER MIN?

ET SPØRGSMÅL OM IDENTITET

Min krop er min. Din er din. Sådan oplever vi det. Kroppen er den selvfølgeligste ting i verden. Vi tager den for givet og oplever den som vor egen. Det er mine hænder, der skriver disse linjer. Dine øjne, der løber hen over dem. Men selvom det ligger lige for at opfatte kroppen som hvert enkelt menneskes individuelle ejendom, skal man ikke tænke længe over den, før selvfølgeligheden fortoner sig. Retten til at bestemme over kroppen er ret beset ikke vores hver især. Ikke helt. Kroppen er underlagt sociale normer og præget af kultur. Når vi overhovedet tænker på kroppen som vor egen, så understreger det blot, at individualismen er kendetegnende for den moderne samfundsudvikling. I moderniteten er identitetsdannelse blevet en livsopgave og ikke som tidligere noget, der i vid udstrækning var tilrettelagt fra livets begyndelse. Identitetsdannelse med kroppen i centrum er for mange blevet fast arbejde. Ikke mindst det har gjort spørgsmålet om retten til kroppen aktuelt.

Ideen, som jeg her vil udfolde, begyndte at spire i 2006, da jeg i Københavns lufthavn – på vej til de caribiske øer – for første gang med egne øjne og helt tæt på så

virkningerne af kosmetisk kirurgi. Et ældre amerikansk par skulle med samme fly som mig. Let foroverbøjede kom de trissende imod stolerækken ved gaten, hvor jeg sad. En særlig hvidhed strålede fra kvindens ansigt. Skæbnen ville, at de satte sig på stolene over for mig. Forskellen var slående. Mandens ansigtshud var furet af lysslugende rynker, kvindens derimod stram som lagnet på en nyredt seng.

Fænomenet ansigtsløftning havde jeg læst om, set billeder af og hørt debatteret længe før, men altså aldrig set et så påfaldende resultat af i virkeligheden. Var ansigtsløftningen mon en gave? Havde hun ønsket den? Eller havde hun fået den foretaget på eget initiativ uden mandens opbakning og vidende? Under alle omstændigheder sad parret nu der i udtryksmæssig disharmoni. Ud af det blå meldte spørgsmålet sig, hvordan de mon så ud nøgne sammen. Den gamle kones barm sad flad og dybt under trøjen. Den kirurgiske opstramning omfattede øjensynligt ikke den del af kroppen, tøjet holdt skjult. Billedet af et glat, pigeligt ansigt på skuldrene af en runken krop var en bizar påmindelse om, hvor kompliceret et forhold vi har til kroppen som natur.

MENNESKEDYRET SKAL TØJLES

At klæde sig på er blevet en så selvfølgelig del af tilværelsen, at det ligger lige for at tro, at vi tager tøj på af naturlige årsager. F.eks. fordi det er koldt. Men årsagsforholdet er modsat. Vi tager tøj på, fordi vi skal, og dét har gjort os kuldske. Fordi vi har vænnet os til at

være påklædte, føles det koldt, når vi er nøgne. Langt størstedelen af kroppen er for det meste skjult af tøj. Det gælder både i det offentlige rum og hjemme. Det er imidlertid værd at bemærke, at vesterlændinge ofte lader de mest følsomme områder: øjne, næse, mund og ører, forblive utildækkede.

Som regel er civiliserede mennesker kun nøgne, når de går i bad, eller når de er intime sammen. Selv under hedeølger går folk påklædt, når de færdes ude. Ikke for at beskytte huden, det kan klares med solcreme, men fordi de ikke må være nøgne og er blevet blufærdige. Skulle nogen alligevel lade sig inspirere af sol og varme til at promenerer i byen uden tøj, ville det næppe vare længe, før ordensmagten greb ind og belærte vedkommende om det ulovlige i at færdes offentligt i adamskostume.

Så det kan godt være, at alle, der har råd, har ret til en ansigtsløftning, men individets ret til sin egen krop rækker ikke så langt som til at føre den frem, som den er skabt. At påklædning er påbudt i de fleste civiliserede samfund, vidner om, at mennesker ikke kan forvalte kroppen efter forgodtbefindende. Retten er indskrænket ud over, hvad der med rimelighed kan siges at være til skade for andre.

Hvorfor ansigtsløftning accepteres, men offentlig nøgenhed ikke gør, er der ikke noget indlysende svar på. Bag den offentlige debats mange tilsyneladende paradokser, inkonsistenser og selvmodsigelser anes ikke desto mindre et rationale, som ligger til grund for den

kropsdisciplin, vi lever under. *Menneskedyret* skal tøjles og camoufleres.

DEN NØGNE KROP

I sin bog *Bodies* (2009) illustrerer psykoterapeuten Susie Orbach den nøgne krops (u)naturlighed med et træffende eksempel. Den engelske dreng Tony Bell blev efter sine forældres død under 2. verdenskrig som fireårig sendt ned til sin tante, der havde bosat sig i den britiske koloni Rhodesia, det nuværende Zimbabwe. Tanten var ikke interesseret i knægten og lod ham passe sig selv. Så han strejfede om og brugte det meste af sin tid hos den nærtliggende Ndebele-stamme. Med tiden blev han uformelt adopteret af stammen. Han levede som et medlem af Ndebele, indtil han var ti år gammel, og briterne af uvisse grunde fattede interesse for hans skæbne og satte en eftersøgning i gang. Drengen blev fundet og ført tilbage til England. Forventningen var åbenbart, at han uden videre ville kunne fungere dér som en hvilken som helst anden tiårig englænder.

Men Tony Bell var anderledes. Tiden hos stammen havde sat sig spor i kroppen. Uvant med ting som kniv, gaffel, rindende vand og sæbe forsøgte han at tilpasse sig. Det værste var sæben, som han syntes stank afskyeligt og gjorde det umuligt for ham at bruge sin veludviklede lugtesans. Hans kropslighed var atypisk. Skolegangen og siden arbejdslivet bag skrivebordet med jakkesæt, slips, sko og fyldepen var og forblev fremmed for ham. Når

han kom hjem til sig selv, smed han tøjet, så han kunne mærke luften mod sin hud og bevæge sig frit.

Hans trang til at være nøgen, gjorde det svært for ham at fungere i konventionelle parforhold. Selv hans datter, der fra barnsben havde været vant til, at han gik nøgen rundt derhjemme, fandt, efterhånden som hun blev ældre, i stigende grad sin fars adfærd aparte. **Tony Bells problemfyldte situation gør det tydeligt, i hvor høj grad kropslighed beherskes af sociale konventioner.** I modsætning til Ndebele-stammen er det kommet så vidt med moderne menneskers kropslighed, at den naturlige, nøgne krop opfattes som upassende.

Skønt nøgenbadning har været tilladt på alle offentlige danske badestrande siden 1976, gør vor tids naturister derfor bedst i at holde sig til særligt udpegede naturist-strande, hvis de vil undgå at støde nogen. Og de skal bestemt ikke hoppe i Haderslev Dam, som to kåde piger gjorde en nat i juni 2011, for så vanker der bøde i henhold til ordensbekendtgørelsen. Dammen lå over for byens bibliotek, hvilket efter de patruljerende politibetjentes skøn var for bynært til, at pigerne kunne slippe med en løftet pegefinger. Skønt det var sent og mørkt, kunne tilfældige nattevandrere jo blive ilde tilpas ved synet af de afklædte nymfer. Tusind kroner hver måtte de to piger slippe. Og det var billigt sluppet. Hvis betjentene havde følt sig blufærdighedskrænkede, ville pigerne i stedet være blevet sigtet efter straffeloven.

KUNSTEN AT VÆRE NØGEN

Så den nøgne krop er ingen spøg. Men morsomt er det, at forbrydelsen fandt sted tæt ved Jørgen Gudmundsen Holmgreens naturtro skulptur *To drenge*, som stadig står (henholdsvis sidder) uantastet nøgne, med deres stenhårde om end slapt hængende genitalier til fryd eller forfærdelse for sagesløse forbipasserende, og den afgørende forskel er ikke, at det er drengeskikkelser. For *Echo*-skulpturen i Eventyrhaven i Odense, *Aarhuspigens* foran rådhuset i Aarhus og sågar *Den lille havfrue* i København poserer ligeledes uden en trevl på kroppen i det offentlige rum. Rundt om i landet står et rigt antal nøgenskulpturer endda i ret udfordrende positioner. Det gælder f.eks. Gerhard Hennings *Danaë*, som ligger dampende af erotik i Kongens Have i Odense. I øvrigt samme have, hvor *Elskovskampen* står og giver associationer i retning af voldtægt.

Man kan selvfølgelig sige, at det er så som så med det naturtro i nøgenskulpturerne, da de er støbt i bronze og ofte har et grønligt skær, som ikke kan forveksles med menneskehud. Men i mørke er, som bekendt, alle katte grå, så om natten gør det næppe den store forskel. Forklaringen på tolerancen over for disse skulpturer er derfor snarere definatorisk: Det er kunstværker. Som sådan er de udfordrende, provokerende, men ikke krænkende, for så var de selvsagt ikke blevet indkøbt og stillet op af byernes kulturforvaltninger. Traditionen for nøgenskulpturer er ældgammel og indlejret i vestlig kultur. Tolerancen over for andre former for nøgenhed i det offentlige

rum er, i betragtning af de to Haderslevpigers oplevelse, vanskeligere at forklare.

Siden 1976 – altså samme år som nøgenbadning blev tilladt – har tabloidavisen Ekstra Bladet underholdt sine læsere med Side 9-pigen. Lige siden har en kvinde hver dag stillet sin helt eller delvist nøgne krop til skue for køberne helt lovligt, uden at det har givet anledning til ballade. Til gengæld protesterede mange læsere, da avisen i 2004 reducerede Side 9-pigens billedstørrelse. Så avisen bøjede sig og vendte tilbage til det store billedformat. Fotografiske fremstillinger af nøgne mennesker i aviser og blade virker tilsyneladende ikke i samme grad krænkende, som nøgne mennesker gør i virkeligheden. I hvert fald er der ikke forbud imod dem. Og interessen for at se dem er stor. Det har reklamebranchen længe vidst. Gang på gang har branchen iscenesat den nøgne hud på nye måder. De helt eller delvist nøgne modeller i reklamerne og ikke mindst de modreaktioner, de undertiden har vakt, yder et væsentligt bidrag til vores forståelse af grænserne for individets ret til sin krop.

REKLAMENS MAGT

I 1971 lancerede firmaet Rexona en reklame for et nyt sæbeprodukt. ”En ny tid. En ny Rexona” lød overskriften på et fotografi af fem unge mennesker, der pjanker nøgne rundt i en lavvandet sø. Modellerne – to mænd og tre kvinder – går i vand til knæene. De er fotograferet skråt bagfra, så genitalierne er skjult, men deres balder og et bryst på to af kvinderne er synlige for betragteren.

Ideen bag reklamen var formentlig at forbinde produktet med ungdomsoprørets idealer om frigjorthed og naturlighed. Men den nye tid var ikke så vidt fremskreden, at naturlig frontal nøgenhed var blevet gangbar i reklamer.

25 år senere, i 1996, erfarede Carlsberg, at tiden stadig ikke var moden til frontal nøgenhed. I hvert fald blev firmaet af forbrugerombudsmanden belært om, at deres reklame ”Glas er der nok af, nu mangler vi bare vores øl” strejdede mod god markedsføringskik. Hvad der fik ombudsmanden til at reagere, var reklamefotoet, som viste en nøgen kvinde, der stod og kradsede med sine lange negle på en sløret glasvæg med et inviterende kropsudtryk direkte rettet mod beskueren. Ombudsmanden fandt reklamen kønsdiskriminerende og bad bryggeriet om at droppe reklamen. På bryggeriet var man uenig i ombudsmandens vurdering, men tog reprismanden til efterretning. Sådan da. Der gik ikke lang tid, før bryggeriet indrykkede en stort set identisk reklame. Modellen bag det mattede glas var nu blot af hankøn. Ombudsmanden overvejede et forbud mod reklamen, der selvfølgelig var lige så meget i strid med markedsføringsloven som den første, men valgte at afstå fra mere kritik ud fra den noget resignerede betragtning, at en forbudssag ville være i bryggeriets interesse, idet den ville give firmaet megen værdifuld ekstraomtale.

Endnu et tiår passerede, så var den gal igen. Denne gang var synderen undertøjsproducenten JBS, der i 2007 lancerede en kampagne, hvor halvnøgne modeller var iscenesat så seksuelt, at de kunne være tænkt som kari-

katurer over mænds sexfantasier. Serien bestod af fire reklamefotos med henholdsvis en sekretær, en nonne, en sygeplejerske og en stuepige. Hver især poserede de med lukkede øjne, iført selvsiddende strømper, øjensynligt trusseløse og indsnusede med halvvejs blottede bryster lystfuldt duften af et par herreunderbukser. Billedserien talte for sig selv. Eneste tekst var JBS' logo.

Her tog især fagforbundene anstød af kampagnen. 3F, HK, Dansk Magisterforening, FOA og Dansk Sygeplejeråd gik sammen med Kvinderådet om en fælles klage til forbrugerombudsmanden. På 3F's hjemmeside kunne man læse, at de klagende fandt reklamen "uetisk, anstødelig og kønsdiskriminerende", og at den "fremstiller kvinderne i en uværdig position". Forbrugerombudsmanden gav klagerne medhold. "Kvindekønnet er efter vores opfattelse reduceret til sexobjekter", slog ombudsmanden fast og føjede til, at "kvindekønnet i de pågældende reklamer afbildes på en nedsættende og ringeagtende måde".

Begrundelserne er lige så bemærkelsesværdige som de umiddelbart kan forekomme indlysende. For hvis meningen er, at kvinderne på billederne er fremstillet i en "uværdig position", og hvis den seksualiserede iscenesættelse fremstiller kvinderne "på en nedsættende og ringeagtende måde", er opfattelsen da, at kvinders seksualdrift ikke tåler dagens lys, fordi deres seksualitet er ringeagtet, og det er uværdigt for dem at blive set give sig lysten i vold?

Fagforbundene og ombudsmanden vil næppe læse

teksten så bogstaveligt, men hævde, at det 'blot' er den offentlige udstilling af kvindekønnet som seksuelt objekt, der vækker anstød ikke mindst fordi kønsobjekterne i reklamen associeres med særlige professioner, som altså desavoueres. I virkeligheden er det altså fagene, ikke kvinderne, der nedværdiges og ringeægtes. Det uværdige opstår ved, at kameraet i den forestillede erotiske situation på arbejdet 'fanger *dyret*' i den forventeligt 'civiliseret arbejdende' sekretær, sygeplejerske og stuepige.

Det er værd at notere, at det ikke er de konkrete fotomodeller, som fagforbundene bekymrer sig om. Det er tilsyneladende i orden, at kvinder, der arbejder inden for modelbranchen, bliver bedt om at optræde nøgne som i Carlsberg-reklamen, iklæde sig frække kostumer som i JBS-reklamen eller posere mere eller mindre erotisk i diminutivt undertøj i aviser, magasiner og reklametryksager.

Kvinder må gerne arbejde i brancher, der indebærer, at de kan blive bedt om at udstille sig selv i situationer, man finder nedværdigende, hvorimod det ikke er i orden, at de selvsamme kvinder fremstilles i kostumer, der associerer særlige faggrupper med seksuelt begær.

Det er nemlig ikke nøgenheden, men det naturlige, det vil sige det dyriske, som manifesterer sig i seksualiteten, der er problemets kerne. Hvis vi overhovedet tænker på modellerne som modeller, når vi ser reklamer, der spiller på sex, forstår vi, at det er en arbejdsmæssig fordring, at de poserer som seksualobjekter. Det er ikke reelt begær, der afbildes, men et professionelt, forestil-

let og kultiveret begær. Lader vi os derimod forføre ind i reklamens univers, er der ifølge næstformand i 3F, Jane Korczak, fare for, at vi kan komme til at forveksle arbejdende sygeplejersker, stuepiger og sekretærer i uniform med et *naturligt*, altså uhæmmet, seksuelt begær: ”Inden for de brancher, hvor de fire kvinder afbilledes, er sexchikane i forvejen udbredt. Reklamen kan gøre ondt værre. Hvis man kører sådan nogle reklamer, påtager man sig et medansvar for at sige, at sexchikane er i orden, fordi reklamerne sender nogle helt forkerte signaler.”

Men hvorfor så acceptere samme problemstilling på et nært beslægtet område som pornografi, kunne man spørge.

PORNO OG PROSTITUTION

NØGENHEDENS GRÅZONE

Danmark kan bryste sig af at have været hjemsted for pornografiens avantgarde. Kulturradikalismens indsats i efterkrigstiden for at bekæmpe en snerpet seksualmoral og irrationelle tabuer banede vej for ophævelsen af forbuddet mod pornografiske fortællinger i 1967, og to år senere blev også billedpornografi lovliggjort. Siden er pornografi blevet en global industri. Ifølge magasinet Forbes omsætter pornoindustrien ganske vist kun for mellem 14 og 22 milliarder kroner om året. Men er pornoindustriens betydning for verdensøkonomien til at overse, er betydningen af pornografiens frigivelse til gengæld opsigtsvækkende.

Før lovliggørelsen blev pornografi betragtet som perverst materiale tiltænkt forhulede, ensomme mænd uden alternativer. I dag er porno blevet *mainstream*, og modellerne i visse tilfælde stjerner, som inviteres til at deltage i andre dele af underholdningsindustrien. Et hjemligt eksempel er Suzanne Bjerrehuus, der debuterede som pornoskuespiller i filmen *I tyrens tegn* (1974). Desuagtet blev hun i 1980'erne nummerpige i DR's populære primetime bingoprogram *Super-Chancen*,

hvorefter hun blev vært på TV2's underholdningsprogram *Eleva2ren*. Senest i 2011-12 har hun sammen med journalisten Karen Thisted været frontfigur i programmet *Mormors bordel*, hvor hun rejser rundt for at belyse forskellige aspekter af prostitutionsdebatten.

Og i fald nogen skulle mene, at Bjerrehuus er undtagelsen, der bekræfter reglen, eller at hendes videre karriere kun har været mulig, fordi sengekantsfilmene, hun optrådte i, var lystspil og ikke virkelig hardcore porno efter dagens målestok, kan vores internationale superstjerne Katja K demtere den forestilling. For Katja K, der slog sine folder som pornomodel i Los Angeles, optrådte efter alle kunstens regler, uden at det diskvalificerede hende fra andre opgaver i underholdningsbranchen. Blandt andet har hun herhjemme sunget duet med den folkekære Dario Campeotto på hans cd *Love is in the Air* (2001) og spillet med i Casper Christensen og Frank Hvams komedieserie *Langt fra Las Vegas* (2001-03), hvor hun meget apropos spillede chefsekretær.

PORNO TIL FAMILIEN DANMARK

Den ytringsfrihed og seksuelle frigørelse, som lå til grund for pornografiens frigivelse, indebar i sagens natur, at det blev legitimt at tjene penge på at dyrke sex for rullende kameraer med fremvisning og salg for øje. Efterhånden som branchen er vokset, er konkurrencen om kundernes opmærksomhed taget til. Internettets muligheder har accelereret udviklingen, hvorved modelarbejdet, som dokumenteret i sociologiprofessor

Gail Dines' indsigtsgivende bog *Pornland* (2010), er blevet betydeligt mere anstrengende. Enhver kropsåbning af passende størrelse benyttes så vidt muligt til formålet, gerne af flere mænd samtidig eller efter tur. Der er med andre ord kommet et gevaldigt pres på modellerne.

Man skulle tro, at arbejdspreset ville vanskeliggøre rekrutteringen af i hvert fald kvindelige modeller til branchen, men det er øjensynligt ikke tilfældet. I Politiken kunne man i januar 2009 læse en artikel om emnet med overskriften "Mange unge vil være pornostjerner", og selvom hovedparten af de ansøgninger, som rekrutteringsbureauerne dagligt modtager, er sendt af mænd, var der én kvindelig ansøger i bunken mindst hver anden dag, hvilket med en konservativ omregningsfaktor løber op i godt halvandet hundrede kvinder om året. Og der er ikke nødvendigvis tale om kvinder uden andre muligheder. Ifølge redaktøren på det erotiske livsstilsmagasin *Tidens Kvinder*, Lene Byriel, er kvindelige pornoskuespillere "selvbevidste kvinder, der bevidst har taget et valg og skaber sig et navn. De vil være pornoskuespillerinder og gerne i nogle år."

Legitimeringen af pornografi har paradoksalt nok gjort arbejdet mindre skamfuldt, samtidig med at det er blevet langt hårdere. Dines, der gennem sin forskning har opnået indgående kendskab til området, forklarer udviklingen som en konsekvens af, at porno er blevet *mainstream*. Når pornomodeller får opmærksomhed og promoveres i andre dele af medieindustrien, bliver porno

normaliseret, og pornostjerne bliver, som alle andre mediekendisser, rollemodeller og trendsættere.

Virkningerne er til at få øje på. Ikke kun i reality-programmer som *Paradise Hotel*, hvor unge konkurrence-deltagere ikke er blege for at have sex med hinanden for øjnene af familien Danmark enten skjult under et lagen eller helt åbenbart. **Også pornoindustriens normer for skønhed er slået igennem**, så brystimplantater, læbefor-størrelse og intimbarbering ikke længere er forbeholdt kvinder og mænd, som arbejder inden for pornobran-chen. Ifølge Dines har det også medført forråelse af den seksuelle praksis hos generationen, som er vokset op med fri adgang til hård porno på internettet.

I modsætning til Carlsbergs og JBS' periodiske rekla-mekampagner med (halv)nøgne fotomodeller foreligger porno konstant tilgængelig på internettet, hvor kvinder optræder nøgne eller udklædt som f.eks. sekretærer, sy-geplejersker, stuepiger og nonner i voldsom – forestillet eller ægte lystfuld – fornødelse. I lyset heraf forekom-mer fagforbundenes klage over JBS-reklamen som en afmægtig markering og ombudsmandens afgørelse som en tom sandsæk til værn mod syndfloden.

Man kan kun gisne om, at fagforbundene også kunne ønske brugen af kvindefagskostumer i pornografi forbudt. Sagen er imidlertid, at skønt kostumerne ligner hinanden i pornoen og JBS-reklamen, er der en verden til forskel på angrebsvinklen. Når forbrugerombudsman- den finder anledning til at angribe JBS- og Carlsberg-re-klamen, er det, fordi den seksuelle iscenesættelse bruges

til at fremme salg af sexafhængige produkter. Det er som sagt bruddet på god markedsføringskik, ikke nedværdigelsen af de arbejdende fotomodeller, der angribes.

Pornografien, derimod, er selve produktet. Det er fantasier om sex med sekretæren, sygeplejersken og stuepigen, der sælges. Det gør ingen principiel forskel, om modellerne spiller forfører eller forført. I de iscenesatte fantasier fremstilles de forskellige professioners ansatte – iblandt et væld af andre fantasier om f.eks. underviseren, babysitteren, rengøringskonen, direktøren, landmanden, konduktøren, politimanden etc. – som umanerligt letantændelige. Med lovliggørelsen af pornografien forsvandt beskyttelsen af professionerne mod nedværdigende fremstillinger imidlertid på dette konkrete område. For det er – fraset vanskelighederne med at opretholde et forbud mod en på alle måder grænseoverskridende pornoindustri – selvsagt ikke konsekvent at forbyde pornografisk iscenesættelse af visse faggrupper som sekretærer og sygeplejersker, men ikke af andre såsom politimænd, piloter og læger.

Ønsker man at angribe problemstillingen inden for pornografi, må man gå imod alle former for porno. Men det slag er formentlig tabt på forhånd inden for det liberale demokratis rammer, idet idealet om den enkeltes frihed og ret til at forvalte sin egen krop her er fremherskende. Ligesom konkrete fotomodeller har ret til vise deres kroppe frem i reklameøjemed, har pornoindustrien ret til at producere film og billeder med udklædte modeller, der imødekommer markedets efterspørgsel

efter særlige sexfantasier. Grænsen går, hvor individet forvalter sin krop på en måde, der skader, krænker eller risikerer at krænke andre. Men som eksemplet med nøgenbadning viser, er grænsen ikke veldefineret. Den er derimod karakteriseret ved en bred gråzone, der giver anledning til megen offentlig debat.

PROSTITUTION

En af de mest ophedede debatter om individets ret til at forvalte sin krop drejer sig om prostitution. Betragter man fænomenet i globalt perspektiv, kan man konstatere, at verden er splittet i spørgsmålet på kryds og tværs af alliancer, styreformers og øvrige værdifællesskaber. Prostitution er f.eks. legalt i hele Sydamerika, med undtagelse af et lille nordøstligt hjørne bestående af Surinam, Guyana og Fransk Guyana. Derimod er det ulovligt i USA, der paradoksalt nok er verdens største producent af pornofilm. Prostitution er også ulovligt i den del af verden, som USA's tidligere præsident George W. Bush udråbte som ondskabens akse: Irak, Iran og Nordkorea. I Mexico og Canada er det til gengæld tilladt, ligesom det er det i Australien og New Zealand i den modsatte ende af verden. I de fleste afrikanske stater er prostitution forbudt, men i nogle af dem, ikke så få endda, er det alligevel tilladt. Over det meste af Asien er det forbudt, men undtagelser findes også her i Indien, Kirgisistan og de transkontinentale lande Kasakhstan og Tyrkiet.

I Asien er Japan i øvrigt specielt interessant, idet prostitution i form af coitalt samleje her har været forbudt

ved lov siden 1956. Loven er dog så specifik i sin ordlyd, at den ikke har været i vejen for landets sexindustri, der anslås at stå for mellem 2 og 3 % af landets bruttonationalprodukt. For ikke at komme i karambolage med lovgivningen nøjes japanske sexklubber blot med at tilbyde alle andre former for seksuelt samkvem end almindeligt samleje.

Endelig er prostitution tilladt i det meste af Europa. Undtagelserne er Litauen, det tidligere Jugoslavien, og for så vidt også Norge og Sverige. I sidstnævnte lande er det dog således, at det er køberen, ikke sælgeren, der står til ansvar og strafforfølges ved overtrædelse af forbuddet. De indbyrdes forskelle landene imellem viser med al tydelighed, at det ikke står alle og enhver frit for at bruge sin krop efter forgodtbefindende. I det slørede billede er der dog en tendens til, at retten til at sælge seksuelle ydelser i overvejende grad findes i frie, sekulære og oplyste samfund, hvorimod et sådant salg er forbudt i religiøse og totalitære samfund. Hvilket er til at forstå, for hylder man i øvrigt det frie, oplyste samfunds ideologi, er det ikke nemt at argumentere konsistent mod prostitution. Et hastigt blik på den danske diskussion og lovgivning vil være nok til at give en fornemmelse af, hvilke principielle problemer fænomenet volder.

For en fordomsfri betragtning er der ingen principiel forskel mellem almindelig massage, fodmassage og intimmassage. Alle massører arbejder intimt, hud mod hud, med henblik på at give deres kunder en behandling, der højner deres velvære, og alle tager sig betalt for servi-

cen. Om det er nakke, ryg, balder, fødder eller genitalierne, der får en omgang, og hvilken del af legemet massøren bruger til formålet, er strengt taget ligegyldigt, så længe massøren udfører sin praksis frivilligt og i overensstemmelse med kundens ønsker. Alligevel er der mange, der tager anstød af fænomenet prostitution og ønsker det forbudt. De bryder sig ikke om, at nogen tager sig betalt for at give andre mennesker seksuel tilfredsstillelse. Konflikten mellem moralfølelsen og den lidenskabsløse rationalitet træder frem i det mærkværdige kompromis, som den danske lovgivning på området er udtryk for.

KRIMINALISERING ELLER EJ?

I Danmark har prostitution skiftevis været tilladt og forbudt, siden de første bestemmelser på området blev nedfældet i Kong Hans' Håndfæstelse i 1496. Den nugældende lovtekst blev formuleret i 1999 og erstattede loven fra 1930, der forbød prostitution som hovederhverv, men tillod det som bierhverv. Med ændringen i 1999 blev det fuldt legalt for danske mænd og kvinder at tjene deres brød ved at dyrke sex, ligesom mænd og kvinder gerne må købe sig til seksuelt samkvem med andre mennesker.

Lovteksten fra 1999 indeholder dog en mærkværdighed svarende til loven fra 1930. Ganske vist må prostitution nu gerne være en persons hovedindtægtskilde, men det betyder alligevel ikke, at prostitution er lovliggjort som arbejde. I lovteksten uddybes det, at afkriminaliseringen af de prostituerede ikke er ensbetydende med legalisering af prostitution som erhverv. Konsekvensen

for de prostituerede er, at de skal lade sig registrere som selvstændige erhvervsdrivende og betale skat og moms af deres indtægt. Derimod har de ikke adgang til A-kasse, dagpenge, erhvervsforsikring osv.

På den ene side ser det ud til, at lovgivningen anerkender de prostitueredes ret til at bruge deres kroppe som indtægtskilde. På den anden side implicerer den en miskendelse af deres valg af levevej, idet den ikke tilstår de prostituerede samme privilegier, som anerkendte erhverv har.

Også erklærede prostitutionsmodstandere adresserer problemet på en måde, som giver indtryk af respekt for, at myndige mennesker i et frit samfund bør have ret til selvforvaltning. Kvinderådet, f.eks., vil ikke kriminalisere prostitution, men arbejder i stedet ”for kriminalisering af prostitutionskunder kombineret med en bedre social indsats for kvinder i prostitution.”

Det er indlysende, at for de mennesker, der ønsker at leve af at sælge sex, er det som påpeget af professor i antropologi Don Kulick, der har forsket i konsekvenserne af denne svenske model, faktisk værre, at deres kunder kriminaliseres, end at de selv bliver det. For den prostituerede kan for egen regning og risiko vælge at bryde loven, hvis erhvervet kriminaliseres, som det altid er sket, når og hvor prostitution er forbudt. Hvis strafansvaret flyttes over på kunden, står den prostituerede imidlertid i den kedelige situation, at vedkommende nu kun kan opnå en indtægt, hvis kunderne vil løbe den risiko, det er at bryde loven. Kriminalisering af kunderne vil uvæ-

gerligt få gode, lovlydige borgere og de, der har job og renommé at miste, til at afstå fra købesex. Tilbage er de risikovillige kunder, og det siger næsten sig selv, at det også er dem, de prostituerede løber den største risiko ved at være sammen med.

Ved at angribe kunden frem for sælgeren slipper prostitutionsmodstanderne imidlertid for – i strid med det liberale demokratis frihedsidealer – at skulle anfægte det synspunkt, at mennesker bør have ret over deres egen krop, for så vidt de ikke forvalter den til skade for andre. Det får i stedet deres mission til at fremstå som et forsvar for de prostituerede mod skrupelløse kunders udnyttelse af dem. Perspektivskiftet fra sælger til kunde gør det muligt at iscenesætte kampagnen som et nødvendigt værn mod mennesker, som mener at have ret til at give sig kødets lyst i vold på en måde, der (potentielt) er til skade for dem, der byder sig til.

Trods prostitutionsmodstandernes synspunkt er det ikke lykkedes at finde rationelt holdbare argumenter for et forbud. Et illustrativt eksempel er det såkaldte 8. marts-initiativs begrundelse for deres kampagne ”Stop købesex nu”. 8. marts-initiativet består af 29 frivillige organisationer, sociale institutioner og politiske bevægelser, der er gået sammen om at arbejde for mindre prostitution og kvindehandel i Danmark. ”Derfor skal det være ulovligt at købe sex. Men det skal stadigvæk være lovligt at prostituere sig”, hedder det i fælleserklæringen på deres hjemmeside, uden at underskriverne tilsyneladende har opdaget, at de to sætninger strider

mod hinanden. Hvordan initiativtagerne bag ”Stop købe-sex nu”-kampagnen kan mene, at prostitution stadigvæk skal være lovligt at bedrive, men ulovligt at benytte, er det igen ikke nemt at se logikken i.

8. marts-initiativet gør et behjertet forsøg på at begrunde kampagnen, men løber ind i flere selvmodsigelser. ”Udviklingen i sexindustrien med den stigende globalisering og deraf følgende kvindehandel kræver, at vi tør tænke nyt ved at fjerne retten til at købe sex”, hedder det. Sagen er blot, at den nødvendige beskyttelse allerede findes i den nuværende lovgivning, og der gives ingen begrundelse for, hvordan kriminaliseringen af kunder, som køber sex af ikkehandlede kvinder, skal komme kvindehandel til livs. Det er forbudt at handle kvinder og at tvinge mennesker til at prostituere sig. Det er desuden kun lovligt at købe sex af personer over myndighedsalderen. Forbuddene mod vold og voldtægt omfatter også vold og voldtægt af prostituerede. Det er ulovligt at tjene penge på andres prostitution ved bordelvirksomhed eller alfonseri. Det er også ulovligt for et hotel at leje værelser ud til brug for ”erhvervsmæssig utugt”. Så prostitutionsmodstanderne begrundes altså deres krav om forbud mod (brug af) prostitution med ønsket om at komme forbrydelser til livs, som allerede er forbudt.

Trods gældende forbud begås sådanne forbrydelser fortsat, men hvordan det skulle ændre sig ved at kriminalisere køb af seksuelle ydelser hos frivillige sexarbejdere,

for hvem det efter 8. marts-initiativet stadigvæk ”skal være lovligt at prostituere sig”, er uklart.

At prostitution bør bekæmpes, er initiativtagerne stærkt overbeviste om. Overbevisende argumenter har de til gengæld ikke. I fælleserklæringens fortsættelse bliver svaghederne i argumentationen endnu mere fremtrædende; kravet om forbud mod sexkøb begrundes nu yderligere med, at ”konsekvenserne af mænds sexkøb er så ødelæggende – for de prostituerede, for vores seksualitet og for kvinders mulighed for at opnå reel ligestilling.”

At mænds sexkøb skulle være ødelæggende for de kvinder og mænd, der prostituerer sig frivilligt, er aldrig blevet påvist, og at det oven i købet også skulle være ødelæggende ”for vores seksualitet”, forklares ikke nærmere, men er nok også mestendels at betragte som retorisk hjulspin i den gode sags tjeneste. Tilsvarende gives ingen forklaring på, at prostitution skulle ødelægge mulighederne for ligestilling mellem kønnene. Det er rigtigt, at så længe prostituerede ikke nyder samme rettigheder, som mennesker i andre erhverv, er de ikke ligestillede. Men ville det så ikke være mere logisk at kæmpe for en forbedring af de prostitueredes arbejdsvilkår? Kriminalisering af prostitutionskunderne forekommer desuden direkte kontraproduktivt, hvis målene er ligestilling og beskyttelse af de prostituerede. Ifølge markedets logik vil færre kunder nemlig skærpe konkurrencen om kunderne med større krav og faldende priser til følge. Desuden vil de prostitueredes status som forbudt om-

råde kun styrke deres følelse af at være mindreværdige medlemmer af samfundet.

Når det kommer til initiativtagernes grundholdning udtrykkes den til gengæld i klartekst, og holdningen er moralsk: ”markedet bør have en grænse, menneskers kroppe bør ikke være til salg.”

BOLDSPILLERE TIL SALG

Det er formodentlig kun få, der vil være uenige i, at menneskekroppe ikke bør være til salg. Spørgsmålet er dog mere kompliceret end som så. For at tage ordentlig stilling må man først gøre sig klart, hvad det i grunden er, der menes med at ”sælge kroppe”. Det, der falder lige for at tænke på, er slavehandel, et fænomen, som det er enkelt at tale imod ud fra en simpel præmis om menneskers fundamentale ligeværd. **Der findes ingen moralsk forsvarlige argumenter for retten til at indfange mennesker og sælge dem videre eller udnytte deres arbejdskraft til noget som helst formål.** Af samme grund vil prostitutionsmodstandere også skulle lede længe for at finde modstandere mod deres modstand mod kvindehandel. Til gengæld behøver de ikke lede længe for at finde modstand mod deres prostitutionsmodstand.

Faktisk behøver de ikke gå længere end til Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO). De, der ifølge 8. marts-initiativet skal hjælpes af med deres kunder, ser ikke selv initiativet som en hjælp. Ifølge SIO's hjemmeside ønsker sexarbejderne heller ikke at lukke øjnene for ofre for *trafficking*, der tvinges ind i branchen mod deres

vilje. Menneskehandel og sexslaveri er for SIO kriminalitetsformer, som ikke har noget at gøre med det ordinære sexarbejde, deres medlemmer bedriver. ”Sexarbejdere bestemmer selv over egen krop, og vores valg af erhverv er frit og velovervejet. Det skyldes ikke tvang eller nød.” Med andre ord mener SIO-medlemmerne ikke, at de sælger deres kroppe, men at de sælger seksuelle ydelser.

Det er tankevækkende, at prostitutionsmodstanderne opfatter prostitution som salg af kroppen, mens SIO-medlemmerne ikke oplever det sådan, men derimod insisterer på retten til at bestemme over deres krop og til tvangfrit at tjene på den som sexarbejdere. Men selv hvis modstanderne medgives, at prostitution er at sælge sin krop, leder man forgæves i deres kampagnemateriale efter argumentet for synspunktet, at kroppen ikke bør kunne sælges.

Ifølge 8. marts-initiativets definition på kropssalg bliver professionelle fodboldspillere også solgt. De stiller deres krop til rådighed for en klub, spiller de kampe, de får besked på, og løber derved en ikke uvæsentlig risiko for alvorlige skader. Fodboldspillerne har bundet sig til en kontrakt, som løber over længere tid, så i princippet er salget af fodboldspilleres krop mere omfattende end den prostitueredes, hvis aftale med kunden ikke er nedfældet på papir og sjældent varer længere end en enkelt fodboldkamp. Men hvem taler imod professionel fodbold? Problemet med *trafficking*, som prostitutionsmodstanderne bruger som hovedbegrundelse for deres

kamp, finder også sted i forbindelse med professionel fodbold.

Afrikanske børn og unge, der er så gode til fodbold, at falske spilleragenter kan finde på at bilde dem og deres forældre ind, at talentet rækker til en karriere som professionel fodboldspiller, bliver udnyttet på det groveste. De falske agenter overtaler børnenes forældre til at betale betydelige summer til dækning af rejseudgifter og ophold i Vesten i jagten på den store illusion om, at 'agenterne' vil føre deres børn frem til et luksusliv som feterede fodboldstjerner. Forældrene tager lån eller sælger de få ting, de har af værdi, f.eks. deres familiesmykker. Når de er malket i bund, forsvinder 'agenterne' som dug for solen og efterlader børnene i fremmede lande uden penge, pas og visum.

En anden side af problemet er de illegale fodboldakademier, der er opstået i kølvandet på afrikanske spilleres gennembrud i de store europæiske ligaer. Alene i Ghana, hvor Chelsea-stjernen Michael Essien er det store nationale forbillede, findes der i dag 'fodboldakademier' i tusindvis. Trænerne på disse akademier tegner bindende forhåndskontrakter med børn helt ned til syvårsalderen. Forældrene skriver under i forventning om, at trænerne er i stand til at forløse deres børns talent og føre dem frem til en karriere som højtbetalte professionelle. I reglen har trænerne ikke noget indgående kendskab til fodbold. De er blot lykkejægere, der håber at få bundet et vidunderbarn – den næste Essien – til en kontrakt,

som vil være sammenlignelig med en lottokupon med syv vindertal.

En forudsætning for, at drømmen kan gå i opfyldelse, er, at spillerne kommer til Europa, og det er i sig selv en udfordring. Akademierne har ingen reel status, og at få en invitation til prøvetræning i en europæisk klub er derfor højst usandsynligt. Børnenes chance for at få visum er stort set ikkeeksisterende. Den mest realistiske mulighed er derfor at tage chancen og rejse illegalt. Det vil sige at tage en af de risikable bådruiter fra Afrikas vestkyst til De Kanariske Øer og derfra videre ind i Spanien. I maj 2007 drev sådan en båd i land på stranden La Tejita på Tenerife. Om bord på båden, der var sprunget læk og forladt af skibets kaptajn, befandt sig 130 dehydrerede og overophedede unge mænd, heriblandt 15, som troede, de var på vej til fodboldklubberne Real Madrid og Olympique de Marseille.

Der er ingen tvivl om, at kriminelle lukrerer på den rige verdens store fodboldinteresse. Men selvom tilskuerinteressen er en afgørende forudsætning for den svimlende fodboldøkonomi, der er de falske agents lokkemiddel, vil politikere eller interesseorganisationer næppe nogensinde foreslå kriminalisering af fodboldtilskuerne med henblik på at komme *trafficking* på fodboldområdet til livs. Fodboldspillere skal have lov til at blive solgt, og tilskuerne skal have lov at se dem spille. At interessen for sporten gøder jorden for kriminalitet, er en beklagelig kendsgerning. Men at fattige børn og unge bliver udnyttet og dumpet i lande, hvor de ofte ikke behersker

sproget eller kender et øje og derfor er mere sårbare over for andre former for udnyttelse, er forbrydelser, som der er bred enighed om, må bekæmpes med andre midler end forbud mod spillet og skuelysten.

VM I TRAFFICKING

I optakten til de store fodboldslutrunder er tilskuernes ansvar i forbindelse med *trafficking* derimod et centralt emne. Forud for VM i Tyskland i 2006 forlød det, at op mod 40.000 prostituerede ville komme til landet for at tilfredsstille fodboldtilskuerne uden for banen. Europa-Parlamentet tog problemet op og besluttede en række tiltag. Blandt andet anbefalede parlamentet Kommissionen og medlemslandene at iværksætte en international kampagne mod tvungen prostitution og menneskehandel i forbindelse med sport. Kampagnerne skulle særligt sigte mod at oplyse sportsfolk og fans om disse forfærdelige ledsagefænomener til de store sportsbegivenheder. Parlamentet håbede derved at få mulige prostitutionskunder til at holde sig på måtten og således reducere antallet af sexkøb.

Om det var Europa-Parlamentets anbefaling, der fik de prostituerede til at blive væk, er usikkert. Men sikkert er det, at da slutrunden var forbi, og tallene gjort op, kunne man i rapporten fra den Internationale Organisation for Migration læse, at forventningen om de 40.000 var skudt langt over mål. I alt blev der i hele Tyskland noteret 33 sager om *trafficking* i de tre uger, VM varede. Heraf havde maksimalt fem relation til VM. Desuden

slår rapporten fast, at problemet med *trafficking* ikke kun drejer sig om kvinder, der handles til sexindustrien, men er langt mere omfattende.

Og i øvrigt – hvis det er rigtigt, at horder af prostituerede stod på spring til at rejse til Tyskland og score kassen, men besluttede at blive væk på grund af myndighedernes skærpede opmærksomhed på prostitutionsmarkedet under VM – var det måske ikke *trafficking*, men derimod arbejdsmigration, der blev forhindret, idet de prostituerede fra fattigere lande så simpelthen må have opgivet at søge lykken på det lukrative marked, som fodboldspillere og -turister formodes at udgøre.

KØDMARKEDET

BECKHAM-AFFÆREN

Om andre kvinder er rejst til VM i håb om at løbe ind i og score en af de højtbetalte stjerner, er der ingen, der har undersøgt. Men det skorter i hvert fald ikke på modelskønne kvinder til de store fodboldslutrunder, som gerne poserer for de tilstedeværende pressefotografer i udfordrende påklædning. Og historier om fodboldstjernerens seksuelle eskapader er heller ikke sjældne.

I 2004 blev Danmark centrum for en celeber en af slagsen, da det kom frem, at en kvinde fra Aarhus i 2002 havde haft en affære med David Beckham, en af verdens højest betalte fodboldspillere. Beckham var i byen efter en træningskamp og mødte kvinden på musikstedet Train. Affæren var på Beckhams initiativ, fortalte hun to år senere i et eksklusivt interview med avisen Sunday People.

Historien er i grunden ret banal. En gift superstjerne på træningslejr lægger an på en singlepige, der frivilligt tager imod invitationen om at dele natten i en kingsize-seng på et luksushotel. Men historien er interessant, fordi den viser, hvor problematisk det er at anholde menneskers ret til frit at forvalte deres seksualitet, men også hvorfor mange alligevel føler sig kaldet til at fordømme, bekæmpe og sætte grænser herfor.

Den danske kvindes historie fulgte i kølvandet på andre historier fra kvinder i Beckhams liv, der havde offentliggjort deres intime oplevelser med ham, hvilket tyder på, at pressen aktivt har jagtet historier om hans sexliv. Sex med en stjerne er *gossip*, som den engelske sladderpresse gerne betaler for. Når avisen citerer pigen for, at ”han gav oralsex nærmest med det samme, og var meget uselvisk”, er der tale om blød porno. Har avisen, som formodet, givet pigen honorar for historien, så har hun på sin vis også tjent på sin seksualitet. Beckham kunne i stedet have valgt at benytte sig af en af byens prostituerede. Den prostituerede ville i så fald have fået penge umiddelbart, og i overensstemmelse med branchens motto, ”diskretion en selvfølge”, have skånet ham for den offentlige udhængning, han blev genstand for.

Anlægger man en moralsk betragtning på de to scenarier, ville der i sidstnævnte tilfælde ikke være noget at sige den prostituerede på. Hun ville blot have passet sit job. Derimod var det moralsk angribeligt, at den danske kvinde løftede sløret for pressen, uanset om hun gjorde det for penge eller ej.

Eksemplet viser endnu engang, at ud over den umiddelbart indlysende grænse for, at man ikke må skade andre, så er der logisk set utydelige grænser for myndige menneskers udfoldelse af deres seksualitet. Når Beckham i det omtalte eksempel blev fordømt for sine sidespring, var det, fordi han er gift. Den danske kvinde forklarede til avisen, at hun ikke følte skyld over at være gået til pressen, fordi han havde bedraget sin

kone. ”David Beckham er en vældig sød og charmerende fyr. Men han bedrog også sin kone. Han burde leve op til sit ansvar. Måske vil alt dette få ham til i højere grad at værdsætte sin familie. Han har alt. Det burde han forsøge at fastholde.”

Kvinden retfærdiggør altså sin egen handling – at gå i seng med en gift mand – moralsk. Den søde, charmerende og uselviske levemand fortjente en lærestreg, fordi han ikke levede op til idealet om serielt monogami, som hun øjensynligt hylder, hvorfor man må tro, at hun ville have afslået Beckhams forslag om at dele natten, hvis hun selv havde været i parforhold på dagen.

EROTISK KAPITAL

Serielt monogami kan imidlertid anskues som et vilkårligt ideal. Målt med mange islamiske kulturers alen ville den danske kvinde blive opfattet som æreløs, fordi hun indvilligede i at have sex uden for ægteskab. En kvinde af ære går ikke alene i byen uden slør og kommer da slet ikke på arnesteder for utugt som Train. Ugifte kvinder skal blive hjemme og værne om deres dyd, som i disse kulturer er en helt afgørende kapital i forbindelse med ægteskabsindgåelse. I visse stærkt religiøse lande er der snævre grænser for indbyggernes ret til at bestemme over egen krop. Homoseksuelle af begge køn og utro kvinder risikerer dødsstraf. Hvis en indvandrerpige med forældre med en sådan kulturbaggrund bragte sig selv i samme situation som den danske kvinde, ville hun risikere at blive slået ihjel for familieærens skyld.

Pigen fra Danmark kan prise sig lykkelig over det danske frisind, som langt fra er et universelt gode. At Beckham stadigvæk er gift, tyder dog på, at han har giftet sig med en kvinde, der er mere frisindet end den danske, hvis fordomsfrie indstilling nok tillod hende at gå i seng med den gifte kvindes mand, men ikke kunne acceptere, at den gifte mand gik i seng med hende, hvorved han var sin kone utro. Under alle omstændigheder skulle man mene, at hvis Beckhams hustru kan leve med, at han har udenomsægteskabelige affærer, er det et anliggende uden offentlig interesse. At sagen alligevel indeholdt et forargelsespotential, har at gøre med, at relationer også ofte er magtrelationer. Beckhams berømmelse gjorde historien så kulørt, at den kunne sælges, men magtubalancen i forholdet var for lille til at tænde forargelsens ild.

Kvinden i det omtalte ægteskab er selv en celebritet. Som tidligere medlem af verdens mest succesfulde pigeband, Spice Girls, med over 75 millioner solgte plader bag sig, har hun utvivlsomt vidst, hvilke muligheder og fristelser der følger med jetset-tilværelsen. Hvis hendes mands livsførelse havde overrasket hende fælt, ville hun kunne have gjort det forbi og klaret sig på egen hånd uden at opgive sin tilværelse på første klasse. Det liv, de sammen lever, er et fåtal beskåret, men en drøm for mange, hvilket for øvrigt er en væsentlig årsag til, at mulighederne og fristelserne for de rige og berømte er så store.

Formuende kendisser bevæger sig i offentligheden billedligt talt som inkarnationer af lykken. Er man så heldig at møde en celebritet og påkalde sig vedkommendes interesse, er der chance for at løfte sig økonomisk og socialt fra det ordinære til det spektakulære. Askepot og filmen *Pretty Woman* er eksempler på fascinationskraften i forestillingen om at indtræde i de højeste sociale cirkler. En sjælden gang imellem materialiserer forestillingen sig i virkelighedens verden, men her gælder det ligesom i fiktionens verden, at chancerne er betydeligt større, hvis den ordinære person har ekstraordinær 'erotisk kapital'.

CALL GIRLS OG SUGAR DADDIES

Catherine Hakim, professor i sociologi ved London School of Economics, konstaterer i sin øjenåbnende bog *Erotic Capital* (2011), at da Kina skrottede kommunismen til fordel for indførelsen af statskapitalisme, blev der vendt op og ned på de sociale mønstre i landet. Prostitution, som havde været forbudt under kommunismen, genopstod. Det samme gjorde den unge smukke trofæhustru, betalte elskerinder, *call girls* samt de såkaldte anden-hustruer. I kraft af de store indkomstforskelle er anden-hustruer en overkommelig luksus for handelsrejsende, som ønsker de samme bekvemmeligheder og privilegier, når de er ude, som de har hjemme.

I lande som Brasilien, hvor prostitution traditionelt har været legalt, er sexmarkedet endnu mere flydende. Sex udveksles mod forventning om gaver, pengegaver eller ved udbetaling af et på forhånd aftalt honorar. Der

er her som i mange andre lande tradition for såkaldte *sugar daddies*, ældre velhavende mænd, som støtter unge piger økonomisk og på anden vis til gengæld for socialt samvær og sex. I Brasilien er der ligefrem en underliggende forståelse af kvinders seksualitet som noget værdifuldt og en accept af, at mænd kvitterer for nydelser. Den form for seksualøkonomisk udveksling findes verden over om end med betydelige variationer alt efter gældende kulturelle normer.

Om der gives penge, smykker eller kost og logi, gør i princippet ingen forskel. Smykker kan uden videre veksles til kontanter. Kost og logi repræsenterer også en værdi, som kan måles i penge. Prostitutionsmodstandere, som går ind for kriminalisering af sexkøb, vil dårligt kunne sondre mellem disse forskellige betalingsformer.

Hvis vi forestiller os, at Beckham havde kvitteret for natten med den danske kvinde ved at give hende et smykke med kærlig hilsen og et udtrykt håb om, at hun ville lade oplevelsen blive mellem dem, ville hun så have prostitueret sig ved at tage imod? Og ville han i så fald have gjort sig skyldig i sexkøb?

Eller hvad med den gamle rigmand, der møder en ung ubemidlet kvinde, som han begynder at kurtisere i håb om erobring og giftermål. Idet hun giver efter for gaveregningen og forlader sin lige så unge og ubemidlede kæreste for at tage med rigmanden på ferie i hans lystyacht, har hun så prostitueret sig? Og er den seksuelle oplevelse, rigmanden får på turen og måske senere i ægteskabet med sin udkårne så også at kategorisere som

købesex og noget, der i grunden burde forbydes? Eksemplerne viser vanskelighederne ved at trække grænsen for prostitution, og at modviljen imod den i bund og grund er en smagssag.

DE ANDRES SKØNHED

KROPSLIG ØDELÆGGELSE

Der har altid været konkurrence om at gøre et godt parti. I fattigere kulturer er det ikke så meget drømmen om at score millionæren, der driver værket, som den nøgterne kendsgerning, at det rette valg kan være af stor betydning for familiens sociale integritet og økonomiske sikkerhed. Derfor tillader forældre i disse kulturer ikke deres børn at vælge partner selv, men finder et passende parti til dem. Arrangerede ægteskaber er en praksis, vi har svært ved at tolerere i den vestlige verden, fordi det implicerer, at forældrene bortgifter deres børn og således i en tidlig alder fratager dem selvbestemmelsesretten og muligheden for at smede deres egen lykke.

Initiativer som kvindelig omskæring, der foretages for at sikre, at værdien af det, der siden skal handles, forbliver intakt, vækker endnu stærkere modstand, fordi den handling så demonstrativt underkender kroppens ukrænkelighed og viser, at kroppen i bund og grund tilhører samfundet, slægten og traditionen, som barnet er født ind i. Når brudeprisen er betalt, har manden retten over kvinden, hendes arbejdskraft og de børn, hun føder.

Den menneskelige historie og kulturudvikling er rig

på ritualer og iscenesættelser, som viser, at et menneskes krop tilhører og beherskes af samfundet, samtidig med at medlemmerne heraf hver for sig oplever kroppen som deres egen. Set med moderne vesterlændinges øjne forekommer de fremmede kulturers ritualer eksotiske eller bizarre, undertiden begge dele.

SKIFTENDE SKØNHEDSIDEALER

Medlemmer af Mursi-stammen i Etiopien, kendt som 'tallerkennegre', arbejder fra pubertetsalderen målrettet på at udvide deres læber. Det sker ved, at de piercer underlæben og derpå indsætter en rund træplade, som udspænder den. Med tiden udvider hullet i læben sig, og læbearealet vokser. Det giver plads til indsættelse af en større plade, som yderligere spænder læben ud og så fremdeles. Hvorfor de gør det, er der flere bud på. En teori er, at traditionen begyndte som et værn mod slavehandlere, som fangede og bortførte folkets smukke kvinder, hvorimod de lod kvinder med misdannede læber blive tilbage. Læbeskamferingen var altså ifølge den teori oprindeligt en beskyttelsesstrategi, som med tiden ændrede betydning til et skønhedsideal. De kvinder, som havde de mest udspilede læber, begyndte at blive anset for de mest attraktive, hvilket smittede af på brudeprisen. Jo større 'tallerken' en kvinde har, desto højere pris må manden nu betale. Som en sidegevinst kan kvinderne nu om dage også tjene penge på deres gigantiske læber på en ny måde, nemlig som turistattraktion ved at tage

sig betalt for at blive fotograferet, hvilket er endnu en måde at 'sælge kroppen på'.

Padaung-stammen i Myanmar (tidligere Burma) er et andet iøjnefaldende eksempel. Her er det ikke læberne, men halsen, som strækkes. Som børn begynder pigerne at få lagt messingringe om halsen. Ringene presser kravebenene nedad, hvilket får halsen til at se længere ud. Heller ikke denne praksis ved man med sikkerhed, hvordan er opstået. Igen støder man på en teori om, at det var en måde at beskytte stammens kvinder mod tilfangetagelse på. De bizart langhalsede kvinder skulle antagelig have virket utiltrækkende på konkurrerende stammers mænd. Hos Padaung-stammen, derimod, udviklede skønhedsidealet sig ligesom hos Mursi-stammen til fordel for, hvad andre fandt aparte. Den langstrakte hals blev beundret og værdsat.

Globaliseringen har imidlertid sat Padaung-kulturen under pres. På den ene side er nogle af de unge kvinder begyndt at aflægge ringene og orientere sig mod den rige verdens muligheder og idealer. På den anden side er kulturen ved at blive reduceret til et underholdningselement i turistindustrien. Padaung-folk – som immigrerede til Thailand sidst i 1980'erne under borgerkrigen mellem Karen-separatister (som er det folk, Padaung tilhører) og den burmesiske hær – har fået ophold i særlige landsbyer, hvor de lever af at være til skue for betalingsvillige besøgende. For at deres værdi som turistattraktion ikke skal falde, tilskyndes de til at holde sig væk fra storbyerne. Argumentet er, at hvis de frit kan ses uden for

reservaterne, vil turisterne ikke være motiverede for at betale for at rejse ud og se dem i landsbyerne, hvorved deres i forvejen beskedne indtægtsgrundlag forsvinder.

KINESISKE LILJEFØDDER

Men det måske grusomste eksempel på 'de andres' bizarre skønhedskontrol er den tusindårige kinesiske tradition for indsnøring af pigers fødder. Idealet, den diminutive fod, har sin oprindelse mellem år 961 og 975, hvor Li Yu var provinskejser under Song-dynastiet. Ifølge historien var Li Yu forelsket i en danser, som, inden hun dansede lotus-dansen, der har givet navn til den ideale fods form, *den gyldne lotus*, snørede fødderne ind på en måde, så de fik nymåneform. *Liljefødderne*, som de også kaldes, kom først på mode i de herskende klasser i byerne, men i de følgende århundreder bredte moden sig og vandt også indpas på landet, hvor den gyldne lotusfod blev anset som en kvindes bedste mulighed for at gifte sig til højere social status og velstand.

For ikke at berøve pigebørnene denne mulighed brækkede forældrene børnenes tæer omkring treårsalderen og bandt dem stramt ind under fodsålerne. Traditionen blev forbudt med Qing-dynastiets fald i 1912, men fortsatte med at blive praktiseret i de følgende år, så der er stadig kvinder, der lever med liljefødder og kan berette om de lidelser, der fulgte med den påtvungne forkrøbling. En af disse kvinder, Zhang Huaixian, lod sig i en alder af 97 interviewe af en journalist fra Reuters: "Jeg husker tydeligt smerten. Det gjorde så

ondt, at jeg om natten tog bandagen af og masserede fødderne. Da mine forældre opdagede det, bankede de mig og forbød mig nogensinde at gøre det igen og syede bandagerne sammen, så jeg slet ikke kunne gøre det.” Da Zhangs mor døde, var de små fødder blevet så stor en del af hendes identitet, at hun fortsatte med at snøre dem hårdt, og endda selv brækkede svangen på dem, så hun kunne tvinge sine forkrøblede tær endnu tættere til hælen. Det gjorde det selvsagt endnu vanskeligere for hende at gå. Besværet ved at gå var en central del af *den gyldne lotus’* appel.

Liljefødderne vandt frem i takt med de herskende klassers voksende velstand, der muliggjorde demonstrativ lediggang som statusmarkering. En kvinde, som vanskeligt kunne gå, var i så henseende perfekt, for på grund af sit ’delikate’ handicap var hun stort set unyttig og således en åbenlys dyr fornøjelse.

Den amerikanske sociolog Thorstein Veblen forklarer i sit klassiske værk *The Theory of the Leisure Class* (1899) tankevækkende, hvordan dette fremmedartede skønhedsideal har udviklet sig i et samspil mellem mænd og kvinder: Den nyttesløse kvinde blev med velstandstigningen i landet et værdifuldt bevis på mandens økonomiske formåen. Når den værdiopfattelse vinder indpas i kulturen, føler kvinder tilskyndelse til at ændre udseende i overensstemmelse hermed, så de, så vidt muligt, lever op til idealet, mens mændene under indtryk af den nye norm lærer at sætte pris på de patologiske karaktertræk, som blev fremkaldt ved den perverse praksis.

De kropslige ødelæggelser virker frastødende for det utrænede øje. Det kræver tilpasning at forlige sig med dem. Ikke desto mindre virkede de tiltrækkende på mænd, hvis livsmønster de passer ind i som ærefulde genstande.

Mere end hundrede år efter at Veblen gjorde rede for virkningsmekanismen bag de bizarre skønhedsidealers udvikling, blev den bekræftet af Zhang Huaixians 11 år yngre lidelsesfælle Yang Cuixiu, der i interviewet med Reuters begrundet, hvorfor hun valgte at ødelægge sine fødder, efter at det var blevet forbudt. Det var den eneste måde, en kvinde kunne forføre en mand på og blive gift dengang. ”Ved brylluppet så folk først og fremmest på brudens fødder. Hvis hun havde små fødder, ville folk mene, at hun var en god kvinde. Hvis en pige havde store fødder, ville ingen overhovedet gifte sig med hende.”

KAMPEN FOR ANERKENDELSE

Det ligger lige for at tage afstand fra de nævnte skønhedsideal og lemlæstelser af kroppen og betragte dem som udtryk for barbariske kulturers primitive tankegang fjernt fra den moderne oplyste verdens civilisation og frihedsideal. Ikke desto mindre behøver man ikke se synderligt kritisk på vor egen kultur for at opdage, at de samme grundlæggende mekanismer også stadig er i spil her. I sin tid så Veblen korsettringen, der var på mode i så ekstrem form, at læger slog alarm, som udtryk for den samme tilbøjelighed, som lå til grund for de kinesiske *liljefødder*.

Invaliderende korsetter har vi i dag lagt bag os, men nye bizarre kropsidealer af lige så unaturligt tilsnit er vundet frem i den moderne verden, og hovedmotivet er stadigvæk det samme som i tidligere tider og fremmede kulturer: at tilpasse sig tidens kropsideal i håb om at stå bedst muligt i kampen om status og anerkendelse.

Det er imidlertid klart, at den voksende individualisme har resulteret i en diversificering af kropsidealet. Ved siden af det herskende kropsideal findes en række afvigelser, som giver status i subkulturelle miljøer, men samtidig stikker så meget af fra *mainstream*, at de uvægerligt virker selvekskluderende. F.eks. vil man i de fleste sammenhænge næppe gøre sig selv en tjeneste ved at møde op til jobsamtale med et stort hul i øreflippen frembragt ved den fremmedartede, men i den moderne verden øjensynligt stadig mere populære *ear stretching*. For selvom udvidelse af øreflippen er en tradition, som går tilbage til før antikken og har været praktiseret flere steder på kloden – i øvrigt også dyrket af de føromtalte afrikanske tallerkennegre og de asiatiske langhalsede kvinder ved siden af deres kulturspecifikke læbeudvidelser og halsforlængelser – så udsender denne øredeformering et urovækkende signal om anti-konformisme i den moderne civiliserede verden.

EFTER UNGDOMSOPRØRET: KOSMETISK KIRURGI

SAMFUNDETS KROPSDRESSUR

Det er nemt at blive provokeret og frastødt af nye subkulturelle trends og fremmede folks traditioner og kropsritualer, men den moderne verdens herskende kropsideal ansporer som sagt også til bizarre kropsmodelleringer, der beror på samme grundlæggende motivation.

Den amerikanske kvinde i lufthavnen, jeg omtaler indledningsvis, havde fået en ansigtsløftning. I forhold til hvad der ellers findes af tilbud til kvinder om kirurgisk forskønnelse nu om dage, er hun et moderat eksempel.

Vi ved som sagt ikke, hvilke overvejelser eller tilskyndelser, der var gået forud for hendes operation, men vi ved, at den frigørelses- og naturlighedsideologi, som 1960'ernes ungdomsoprør lod sig inspirere af, ikke slog rent igennem. Det lange hår, skægget, de frithængende bryster og den promiskuøse sex opfattes i dag som et naivt forsøg på at kaste civilisationens lænker af sig og sætte mennesket fri og skabe et samfund med spontan livsudfoldelse og driftstilfredsstillelse i centrum.

Selvfølgelig gik det ikke. Det var for så vidt også forudset af en af oprørets filosofiske inspirationskilder,

den tyske Harvard-professor Herbert Marcuse. I bogen *Eros og civilisationen* (1955) hævder han med reference til Freud, at menneskets historie også er dets undertrykkelsehistorie, hvorpå han fortsætter: "Kulturen lægger ikke blot bånd på menneskets samfundsmæssige eksistens, men også på dets biologiske eksistens, ikke blot på dele af mennesket men på selve dets driftsmæssige struktur." Drifterne må afbøjes fra deres mål, for civilisationen begynder der, hvor man i praksis giver afkald på det primære formål, fuldkommen behovstilfredsstillelse. De dyriske drifter bliver til menneskelige drifter under indflydelse af omverdenens pres. "Det dyriske menneske bliver først til et menneskeligt væsen gennem en fundamental ændring af sin natur, der påvirker ikke blot drifternes mål, men også drifternes 'værdier', dvs. de principper, der styrer opnåelsen af disse mål."

På den baggrund begynder man at forstå, hvorfor ungdomsoprørets energi hverken blev nedkæmpet eller fik frit løb, men i stedet blev opsuget og forvandlet til en ny lukrativ kulturform. Ungdomskulturen, der voksede frem, fik sin væsentligste virkning ved den idealisering af ungdomslivet, som fulgte med. Det er i bund og grund ungdomsdyrkelsen, der ligger til grund for den kirurgiske skønhedsindustri. Den er opstået med tilbud om bortskaffelse af aldringstegn.

SKØNHEDENS GAVE

Plastikkirurgi, som er den brede lægefaglige betegnelse for de teknikker, som anvendes til kosmetiske opera-

tioner, blev oprindeligt udviklet med rekonstruktion for øje. Plastikkirurgi blev praktiseret i Indien, endnu før vor tidsregning, for at hjælpe mennesker, der havde fået næsen skåret af. I Vesten tog udviklingen af plastikkirurgien dog først for alvor fart i forbindelse med de to verdenskrige, hvor krigsskader skabte et voldsomt behandlingsbehov.

Skamferende ulykker og sygdomme har været den primære drivkraft bag udviklingen af plastikkirurgien, der først i 1962 blev anerkendt som selvstændigt kirurgisk speciale. Siden har specialet i stigende grad udviklet sig med tilbud om forskønnelse til i øvrigt raske mennesker.

De mest efterspurgte kosmetiske operationer er fedtsugning, brystforstørrelser og -reduktioner, øjnlågs- og næsekorrektioner, og efterspørgslen har været markant stigende. Ifølge American Society for Aesthetic Plastic Surgery's statistik er det totale antal kosmetiske operationer i USA fra 1997 til 2010 steget med 155 %, og alene fra 2009-2010 steg antallet med 9 % og var det år oppe på 1,6 millioner om året. Hertil kan lægges ikkeoperative medicinske skønhedsbehandlinger som f.eks. rynkefjernende indsprøjtninger med nervegiften botox. De ikkeoperative behandlinger toppede i 2009 med 8,4 millioner. Til sammenligning var antallet i 1997 godt 1 million, så selvom man i 2010 noterede et fald til 7,7 millioner, er tallet stadig tankevækkende stort; og det er netop de store tal – altså det at så mange mennesker

tilsyneladende uafhængigt af hinanden træffer samme valg – der gør fænomenet kulturanalytisk interessant.

I 1991 var markedet for kosmetisk kirurgi vokset til en størrelse, så Kathryn Pauly Morgan, professor i filosofi ved universitetet i Toronto, tog emnet op. I aviser og magasiner fandt hun eksempler på, hvordan klinikkerne reklamerede for behandlingerne, blandt andet som den perfekte gaveidé. En klinik frister f.eks. således: ”Næste morgen vil din elskede blive kørt hjem i limousine med en skønhedens gave, som vil vare hele livet.” Morgan faldt også over eksempler på, hvilke motiver de opererede havde for at gøre brug af tilbuddene. F.eks. denne beskrivelse i en artikel om genforelskelse af en 49-årig kvinde: ”Vi havde ikke set hinanden i 28 år. Så foreslog han, at vi skulle mødes igen. Jeg var vældig nervøs. Hvor meget havde jeg forandret mig? Jeg ville have en ansigtsløftning og en fedtsugning på mave og lår, alt sammen inden for en uge.”

Ethvert betalingsdygtigt menneske har ret til at søge kirurgisk hjælp til at få optimeret sit udseende. Muligheden foreligger, og det står enhver frit for at vælge at gøre brug af den eller lade være. Dog kan det, der ved første øjekast ligner et frit valg, nemt fortolkes som udtryk for konformisme, det vil sige for en stræben efter at leve op til det til enhver tid herskende kropsideal og til at stå sig i kampen om anerkendelse. Når mennesker i hobetal pludselig vælger utvungent at få foretaget kosmetiske operationer og indsprøjtninger, er det ikke kun, fordi muligheden nu foreligger, men også fordi der er et

samfundsmæssigt pres for at benytte sig af den, som det i takt med promoveringen og normaliseringen af disse praksisser bliver vanskeligere at modstå.

ANGST FOR SEKSUALITETEN

Når man ser på, hvordan kroppen er blevet mishandlet, formet og iscenesat i forskellige samfund i historiens løb, får man det indtryk, at menneskelige samfund simpelt hen forudsætter hård krops- og driftsdisciplinering. At det forholder sig sådan, er ikke så underligt endda.

Vi fødes ind i verden som dyr. For at blive kvalitativt forskelligt fra andre levende væsener må mennesket dresseres. Der må sættes form og skik på det. Det skal ikke æde, men lære at spise, når det tages fra brystet. Det skal lære at klæde, soignere og gebærde sig på måder, som adskiller det fra naturen. Af alle dets behov er seksualiteten det vanskeligste at civilisere. Det lader sig ikke gøre at tilfredsstille reproduktionsbehovet med kniv og gaffel og en anretning serveret på et sølvfad. Der er ingen vej uden om den nøgne, formnedbrydende ophidselse. På grund af seksualitetens uafvendelige dyriskhed er den blevet betragtet som en drift af særlig farlig karakter. Den er blevet anset for uren, forsøgt indhegnet i ægteskabet som et særligt reservat, tæmmet gennem italesættelse og videnskabeliggørelse. Eliminere den har intet samfund af indlysende grunde haft interesse i, om end nogle kirkelige institutioner har idealiseret afholdenhed for de gejstlige.

I det moderne samfund, hvor individets ret til at

forvalte sin krop efter forgodtbefindende er ganske vidtstrakt, er angsten for seksualitetens samfundsnedbrydende potentiale ikke overvundet. Det er i lyset heraf, forbuddet mod offentlig nøgenhed skal forstås. Nøgenhed er dyrisk naturlighed. Når vi – som regel fuldt påklædte – oplever os selv som frie og uden videre svarer på spørgsmålet om, hvem der bestemmer over vores kroppe, at det gør vi naturligvis selv, så er det, fordi vi har internaliseret en tvang. Vi er blevet bundet af samfundets normer og har gjort dem til vores egne. Derfor forsvares de nu, som gjaldt det vores frihed.

Når prostitution i frie liberale demokratier kan mobilisere så megen modstand, er det, fordi den er en insisteren på naturens ret. I det omtalte 8. marts-initiativ afsluttes der med en opremsning af årsager til at forbyde sexkøb med noget, der mest af alt minder om en understregning heraf: Det er på grund af de 300.000 danske sexkøbere, at ”mænds seksualitet stadig betragtes som ukontrollabel, dyrisk og stærkere end kvinders”. Det er også på grund af naturligheden, at prostitution i sin klassiske form forekommer farligere end pornografi. For selvom pornografi også bliver anklaget for at være kvindeundertrykkende og pervers, er der ingen direkte seksuel kontakt mellem sælger og køber. Pornografien kan derfor fungere som en ventil til forløsning af seksualdriften uden at være en direkte trussel mod de herskende normer og værdier i samfundet.

Det er i denne forbindelse værd at bemærke, at den seksualitet, som fremvises, faktisk udmærker sig ved

sin unaturlighed. De kropsmodelleringer inden for vor egen kultur, som går imod det naturlige, accepteres og promoveres. Brystforstørrelse, fedtsugning og fjernelse af rynker er f.eks. ikke uden sundhedsrisici, men motivet af de behandlede ønske om at leve op til det aktuelt herskende skønhedsideal og altså – skønt frivillige – manifestationer af en samfundsmæssig undertrykkelse. Motivet er det samme overalt. Det drejer sig om konformt at tilpasse sig samfundets værdier og i øvrigt stille sig bedst muligt i den indbyrdes konkurrence om velstand, status og anerkendelse.

KROPPEN ER SAMFUNDETS

Når vi køber en ansigtsløftning eller brystforstørrelse eller tager imod den som gave, skriver under på en kontrakt med en professionel fodboldklub eller tager med den professionelle sportsstjerne på hotel for en fræk oplevelse, føler vi os lykkelige og frie.

Når vi til gengæld konfronteres med andre livsformer og fremmede måder at forvalte kroppen på, bliver vi utilpas og tilbøjelige til at fordømme dem. Ikke sjældent bliver vi ligefrem moralske på afvigernes vegne og får trang til at frelse dem, og trangen dulmes ikke af, at de ikke selv føler behov for hjælp. Den standende debat om, hvorvidt der bør indføres forbud mod sexkøb, er i så henseende eksemplarisk. Utilpasheden ved de prostitueredes erhverv skyldes måske, at de ved deres mod til at vælge et erhverv, som giver velstand, men hverken status eller

anerkendelse, lader ane, at de i virkeligheden er friere end vi.

De ældre Padaung-kvindes reaktion på de yngre, der nu vælger at aflægge sig deres traditionelle halsringe, er et andet træffende eksempel. Skønt de lever indespærret i landsbyer, der er blevet kaldt menneske-zoologiske haver, angriber de gamle kvinder de yngre frihedssøgende kvinder for at være en trussel mod deres århundredgamle kultur. Det, både prostitutionsmodstanderne og de gamle Padaung-kvinder minder os om, er, at vores kroppe ikke er vores egne. Kroppene tynges af tradition, formes af fremskridt og tilhører primært kulturen og samfundet.